

Nr 21

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående traktamentsersättningen till ledamot av jury i tryckfrihetsmål.

Första lagutskottet har till behandling förehäft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 214 i första kammaren av herr *Olsson, Manne*, och fru *Wallentheim*, samt nr 262 i andra kammaren av herr *Trana m. fl.* I motionerna, som är likalydande, hemställes »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller, att nu gällande bestämmelser om traktamente till juryman göres till föremål för skyndsam översyn och omprövning av nu utgående traktamentsersättningar».

Beträffande skälen för denna hemställan får utskottet hänvisa till den tryckta motionen II:262.

Motionerna har varit föremål för remissbehandling.

Vissa bestämmelser

Bestämmelser om rättegången i tryckfrihetsmål lämnas dels i tryckfrihetsförordningen, dels i lagen den 22 april 1949 med vissa bestämmelser om rättegången i tryckfrihetsmål. Sådana mål upptages av rådhusrätt i stad som är säte för länsstyrelse eller, om rådhusrätt ej finnes i staden, av den rådhusrätt inom länet, som enligt Kungl. Maj:ts förordnande är behörig att för länet upptaga tryckfrihetsmål. Kungl. Maj:t kan även förordna om att annan rådhusrätt inom länet skall äga upptaga tryckfrihetsmål. Finnes ej rådhusrätt inom länet, äger Kungl. Maj:t utse rådhusrätt utom länet att för länet upptaga sådana mål; förordnande av sistnämnda slag har meddelats i fråga om rådhusrätten i Jönköping för Skaraborgs län, i fråga om Stockholms rådhusrätt för Gotlands län och i fråga om rådhusrätten i Gävle för Kopparbergs län.

I tryckfrihetsmål, vari talan föres om ansvar, skall frågan, huruvida den skrift målet gäller är brottslig, prövas av en jury med nio medlemmar, såframt inte parterna på båda sidor vill direkt hänskjuta målet till rättens avgörande. För varje län — dock gemensamt för Stockholms stad och län — skall utses sammanlagt tjugofyra jurymän. Valen förrättas av landsting respektive stadsfullmäktige. Valperioden är fyra år. Att mottaga jurymanuppdrag är en medborgerlig skyldighet. Den som fyllt 60 år eller som har giltigt hinder för att utöva uppdraget kan dock avsäga sig detta. I det särskilda fallet kan juryman ej utan laga förfall undandraga sig att tjänstgöra i juryn.

Enligt 12 § nämnda lag med vissa bestämmelser om rättegången i tryckfrihetsmål åtnjuter juryman av statsmedel dagtraktamente och reseersättning enligt de grunder som gäller för landstingsmän. Härmed åsyftas emellertid icke de bestämmelser som numera gäller beträffande gottgörelse åt landstingsman utan — vilket följer av 7 § lagen den 14 maj 1954 om införande av landstingslagen — bestämmelserna i 23 § den förut gällande landstingslagen av år 1924. Sistnämnda bestämmelser innebär — i lydelse enligt lag den 4 april 1952 — att landstingsman, som ej bor å den ort, där landstinget hålles, under landstingets möte samt under resan fram och åter åtnjuter dagtraktamente med 32 kronor jämte reseersättning, medan landstingsman, som bor å landstingsorten, under mötet åtnjuter dagtraktamente med 20 kronor.

När rätt för juryman att erhålla ersättning av statsmedel infördes år 1937, skedde detta under åberopande av att juryns medverkan ingick som ett led i förfarandet, att tjänstgöring i jury icke borde medföra direkt ekonomisk uppoffring samt att jurymannauppsdragets fullgörande var att betrakta som en plikt.

Till jämförelse med vad som gäller för jurymän må här nämnas att nämndeman för tjänstgöring i häradsrätt åtnjuter *dels* reseersättning och traktamente enligt rese- och traktamentsklass B i allmänna resereglementet, vilket bl. a. betyder att traktamente f. n. kan utgå med högst 32 kronor för dag och med 23 kronor för natt, *dels ock* — med viss begränsning i fråga om resdag — dagarvode om 60 kronor för varje förrättningsdag. Dagavode för häradsnämndemän infördes från och med den 1 juli 1953 och utgjorde då till en början 20 kronor per dag. Beloppet höjdes 1957 till 30 kronor och 1962 till 60 kronor.

Remissyttranden

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttrande över motionerna från *Stockholms rådhusrätt* och *Göteborgs rådhusrätt*. Båda remissinstanserna tillstyrker motionerna. *Stockholms rådhusrätt* framhåller härvid, att nämndeman i Stockholm uppbär arvode om 60 kronor för tjänstgöringsdag, samt uttalar, att ersättningarna till jurymän är alltför låga i jämförelse med andra motsvarande ersättningar. *Göteborgs rådhusrätt* anser, att det redan med hänsyn till den penningvärdeförsämring som ägt rum, sedan utgående traktamente till juryman fastställdes år 1952, synes önskvärt att traktamentet höjes. Till jämförelse nämner rådhusrätten, att ersättningen till nämndeman i Göteborg, vilken ersättning år 1952 utgick med 25 kronor, därefter successivt höjts till 60 kronor. En höjning av jurymans traktamente skulle för statsverket troligen innebära en relativt obetydlig kostnadsökning, enär förhandlingar, i vilka jury medverkar, synes förekomma i förhållandevis ringa utsträckning. Som exempel

nämnes att åren 1962 och 1963 sådan förhandling förekom vid rådhusrätten endast en dag vartdera året.

Utskottet

Enligt 12 § lagen med vissa bestämmelser om rättegången i tryckfrihetsmål åtnjuter juryman av statsmedel dagtraktamente och reseersättning enligt de grunder som gäller för landstingsman. Härmed åsyftas icke de grunder, som numera gäller beträffande gottgörelse åt landstingsmän, utan de äldre bestämmelserna i 23 § av 1924 års landstingslag. Dessa bestämmelser innehåller enligt senaste lydelse, som tillkommit år 1952, att landstingsman, som ej bor på den ort där landstinget hålles, under landstingets möte samt under resan fram och åter erhåller dagtraktamente med 32 kronor jämte reseersättning, medan landstingsman, som bor på landstingsorten, under mötet har rätt till dagtraktamente med 20 kronor. I förevarande motioner föreslås skyndsamt översyn och omprövning beträffande reglerna om traktamente till juryman. Motionerna har tillstyrkts av de båda rådhusrätter som avgivit yttrande i ärendet.

Utskottet anser, att en viss höjning av ifrågavarande ersättningar är motiverad redan med hänsyn till den förändring av penningvärdet, som inträffat sedan traktamentsbeloppen fastställdes år 1952. Härtill kommer att sedan dess införts avsevärt gynnsammare regler beträffande gottgörelse till innehavare av andra, jämförliga uppdrag, såsom exempelvis uppdraget att vara nämndeman vid häradsrätt. Även utskottet har därför funnit att en översyn av bestämmelserna om ersättning till juryman lämpligen bör äga rum med syfte i första hand att åsådkomma kompensation för den inträffade penningvärdeförsämringen. I samband härmed synes böra övervägas i vad mån reglerna jämväl i annat hänseende bör omarbetas till bättre överensstämmelse med de regler som gäller i fråga om andra, jämförliga uppdrag.

Under hänvisning till det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen med bifall till förevarande motioner, I:214 och II:262, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en översyn av gällande bestämmelser om ersättning till juryman i tryckfrihetsmål.

Stockholm den 9 april 1964

På första lagutskottets vägnar
INGRID GÄRDE WIDEMAR

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Wikner, Hilding, Hjorth, fröken Ljungberg och herr Palm;

från andra kammaren: fru Gärde Widemar, herr Landgren, fru Johansson, herrar Östrand, Ekström i Björkvik, Gustafsson i Borås, Larsson i Norderön och Svenungsson.